

Fact sheet

1

Behoeftedonderzoek bij
pleegzorgers in Vlaanderen:
onderzoeksoepzet

Auteurs
Verreth, K., Bronselaer, J. & Vandezande, V.

© 2011

Samenstelling

Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
Kenniscentrum Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
Joost Bronselaer, Véronique Vandezande & Kathleen Verreth

Verantwoordelijke uitgever

Johan Alleman
Koning Boudewijnstichting
Brederodestraat 21, 1000 Brussel

Marc Morris
Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
Koning Albert II-laan 35 bus 30, 1030 Brussel

Jaar van uitgave

2011

Grafische vormgeving

Departement Diensten voor het Algemeen Regeringsbeleid
Communicatie
Patricia Vandichel

Foto's Pleegzorg Vlaanderen vzw

Depotnummer D/2893/2011/22 978-90-5130-739 - 9 9789051307399

De fact sheets zijn ook te vinden op het internet:
www.kenniscentrumwvg.be
www.kbs-frb.be/otheractivity.aspx?id=281222&LangType=2067
www.pleegzorgvlaanderen.be

Inhoud

Samenvatting	1
<hr/>	
1 Inleiding	2
<hr/>	
2 Onderzoeksopzet	4
2.1 Onderzoeksvragen	4
2.2 Onderzoeksmethode	4
2.3 Respons	5
2.4 Publicaties	8
<hr/>	
3 Verklarende woordenlijst/afkortingen	8
3.1 Verklarende woordenlijst	8
3.2 Afkortingen	9
<hr/>	
4. Conclusie	10

Samenvatting

Het behoefteonderzoek van pleegzorgers in Vlaanderen is een onderzoek naar de tevredenheid evenals naar de noden en verwachtingen van Vlaamse pleegzorgers dat in 2010 werd uitgevoerd door het Kenniscentrum Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Departement WVG, in samenwerking met de Koning Boudewijnstichting. Vertrekkend vanuit een beleidsgerichte aanpak wil het onderzoek nagaan hoe tevreden pleegzorgers zijn met de dienstverlening, een aantal noden en behoeften bepalen en het profiel van de Vlaamse pleegzorger in kaart brengen. Niet alleen de totale responsgraad ligt hoog maar ook uitgesplitst per provincie en per dienst blijven de responspercentages hoog wat een goede representativiteit van de gegevens betekent. Naast input voor een nieuw intersectoraal decreet pleegzorg dat door de Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin wordt voorbereid, worden de gegevens ook publiek gemaakt via zeven fact sheets, via een studiedag en een meer diepgaande publicatie.

I Inleiding

Het behoefteonderzoek van pleegzorgers in Vlaanderen is een onderzoek naar de tevredenheid evenals naar de noden en verwachtingen van Vlaamse pleegzorgers dat in 2010 werd uitgevoerd door het Kenniscentrum Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Departement WVG, in samenwerking met de Koning Boudewijnstichting.

Het Regeerakkoord alsook de beleidsnota Welzijn, Volksgezondheid en Gezin 2009-2014 bepalen dat er een intersectoraal decreet over pleegzorg zal worden uitgewerkt. In het kader van de voorbereiding van dit decreet wil de minister de bekommernissen en de verwachtingen van pleegzorgers kennen. Hiertoe werd een samenwerkingsverband opgezet met de Koning Boudewijnstichting waarbij een enquête werd uitgevoerd over de tevredenheid en over de behoeften en verwachtingen van pleegzorgers. Dit project beantwoordt aan een maatschappelijke nood aan kennis over de tevredenheid met de dienstverlening, over behoeften en verwachtingen en over het profiel van de Vlaamse pleegzorger waarop men voorsnig weinig zicht heeft in Vlaanderen.

Pleegzorg kan omschreven worden als een vorm van hulpverlening, waarbij natuurlijke personen of gezinnen onder begeleiding van een dienst voor pleegzorg en tegen vergoeding, (tijdelijk) instaan voor de opname of ondersteuning van personen die daartoe in aanmerking komen, overeenkomstig de geldende wetgeving. Een gezin engageert zich voor korte of lange tijd om kinderen, jongeren of volwassenen die niet in hun natuurlijke omgeving kunnen blijven de kans te geven om toch in gezinsverband opgevangen te worden.

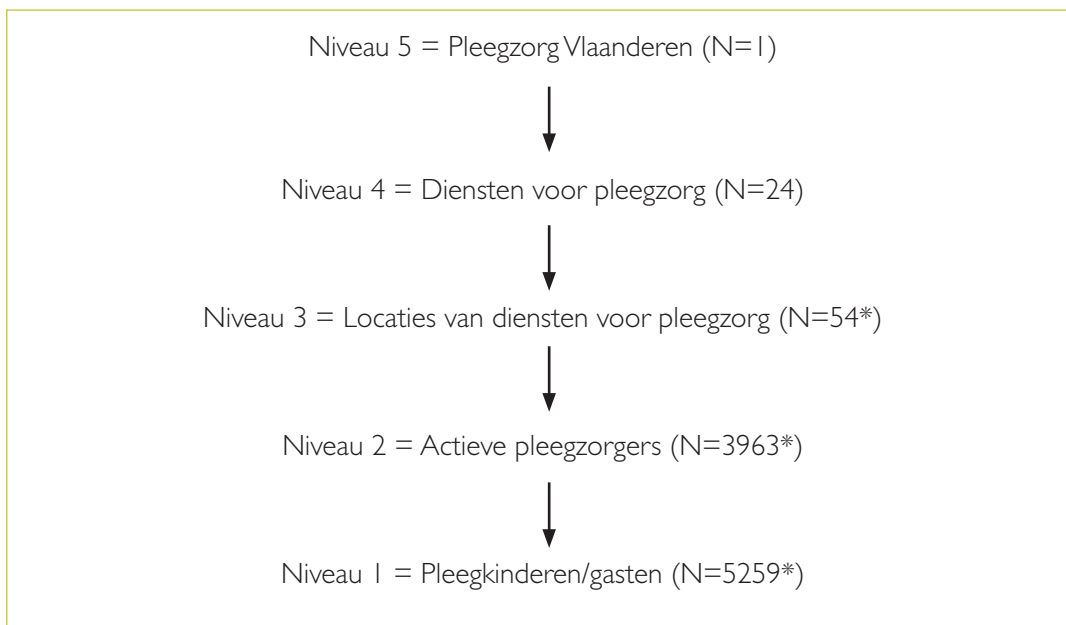
Pleegzorg heeft zich in Vlaanderen binnen verschillende wettelijke regelingen ontwikkeld die tot op heden kunnen en moeten onderscheiden worden:

- Pleegzorg binnen de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW's).
- Gezinsondersteunende pleegzorg (GOP) georganiseerd door Kind & Gezin.
- Pleegzorg binnen het Vlaams agentschap voor personen met een handicap (VAPH).
- Pleegzorg binnen de sector geestelijke gezondheidszorg (GGZ), op dit moment alleen aangeboden in het Openbaar Psychiatrisch Ziekenhuis van Geel (OPZ Geel).
- Pleegzorg in het kader van de bijzondere jeugdzorg (BJZ) of jongerenwelzijn (JW).

Het onderzoek richt zich op alle pleegzorgers die in Vlaanderen samenwerken met een erkende dienst voor pleegzorg, ongeacht of hun gezin een pleegkind of een pleeggest opvangt. Pleegzorg binnen de OCMW's wordt niet opgenomen in dit onderzoek gezien de zeer beperkte omvang.

Het onderzoek kadert in een breder perspectief waarbij naast een bevraging van de pleegzorgers, ook een bevraging gebeurde bij de diensten voor pleegzorg. In de bevraging van de diensten voor pleegzorg werd gepeild naar organisatiekenmerken, kenmerken van het personeel, van de cliënten, van de dienstverlening en naar de spreiding van de diensten over Vlaanderen (Bronselaer, Vandezande & Verreth, 2011). Schematisch kan dit bredere onderzoeksopzet waarbij verschillende analytische niveaus kunnen worden onderscheiden, als volgt worden voorgesteld.

Figuur 1 Analyseniveaus van het onderzoek bij pleegzorgers in Vlaanderen

* cijfers van 31/12/2009 op basis van de bevraging bij de diensten voor pleegzorg (Bronselaer, Vandezande & Verreth, 2011)

Dit betekent dat een actor op een lager niveau deel uitmaakt van een actor op een hoger niveau. Het onderzoek focust op kenmerken van niveau 2 en niveau 4: pleegzorgers en diensten voor pleegzorg. Gezien de beperkingen aan tijd en middelen moest een keuze worden gemaakt tussen de verschillende niveaus. Pleegzorgers werden bevragd omdat vanuit de Koning Boudewijnstichting sterk de vraag kwam naar zicht krijgen op de situatie van pleegzorgers en omdat dit aansloot bij de wens van de minister om een intersectoraal decreet pleegzorg uit te werken. Voor de opmaak van een decreet over de organisatie van pleegzorg bleek er in de eerste plaats nood aan input over en vanuit de diensten en de pleegzorgers die worden begeleid door deze diensten. We zijn er ons van bewust dat ook de andere actoren belangrijke spelers zijn in het pleegzorgspeelveld maar keuzes maken was hier onvermijdelijk. We gaan ervan uit dat pleegzorgers worden geholpen door een dienst en dat de kenmerken van de pleegzorger zoals tevredenheid met de dienst mee worden bepaald door kenmerken van deze dienst. In wat nu volgt beperken we ons tot het behoefteonderzoek bij pleegzorgers in Vlaanderen.

2 Onderzoeksopzet

Het behoefteonderzoek wil:

- nagaan in welke mate de pleegzorgers tevreden zijn over de dienstverlening die hen wordt aangeboden.
- een aantal noden en behoeften van de pleegzorgers detecteren.
- het profiel van de pleegzorgers en de pleegkinderen/-gasten in beeld brengen waarbij ook de motivatie, relaties met ouders en familie en informele ondersteuning worden meegenomen.

Het onderzoek vertrekt vanuit een beleidsgerichte aanpak. Dit betekent dat bij het opstellen van de onderzoeksvragen en de uiteindelijke vragenlijst gericht gewerkt werd om beleidsrelevante vragen op te stellen, met name vragen relevant voor het Vlaamse beleidsniveau. Het is ook belangrijk te verduidelijken dat we dit onderzoek voeren vanuit het perspectief van de pleegzorger; meer bepaald vertrekken we voor dit onderzoek vanuit het perspectief van de pleegzorger als cliënt van de dienst voor pleegzorg. Uiteraard is het ook mogelijk om pleegzorger en dienst voor pleegzorg te zien als partners die samenwerken in de hulpverlening voor pleegkinderen en pleeggasten.

2.1 Onderzoeksvragen

Het onderzoek moet toelaten om o.m. op volgende onderzoeksvragen een antwoord te formuleren:

- Wat is de tevredenheid van Vlaamse pleegzorgers over de formele en informele begeleiding en ondersteuning die zij krijgen?
- Wat zijn noden en behoeften van Vlaamse pleegzorgers op vlak van toegankelijkheid, op vlak van vorming, ...?
- Wat zijn kenmerken van het pleegkind/de pleeggast die in het gezin verblijft?
- Wat zijn kenmerken van de pleegzorger en de eventuele partner?
- Hoe is de relatie van de pleegzorger met de andere betrokken partijen in de pleegzorgsituatie?
- Wat is de motivatie van de pleegzorger om te starten met pleegzorg?
- Wat zijn de redenen om te stoppen met pleegzorg?
- Bij wie kan de pleegzorger terecht voor informele hulp en steun?
- Op welke formele hulpverleningsvormen doet de pleegzorger beroep?

2.2 Onderzoeksmethode

Het onderzoek werd uitgevoerd via een postenquête. Bij een postenquête moet er een afweging gebeuren i.v.m. de lengte van de vragenlijst op basis van enerzijds onderzoekstechnische elementen zoals complexiteit en tijdsinvestering voor de

bevraagde pleegzorger en anderzijds de uiteindelijke kostprijs van het veldwerk. De onderzoekers kregen bij het opstellen van de vragenlijst feedback van de stuurgroep. De vragenlijst omvatte uiteindelijk 83 vragen op 27 pagina's (zie website: www.kenniscentrumwvg.be). De modules die in de vragenlijst werden opgenomen, zijn:

Module 1: Kenmerken van het pleegkind/de pleeggast

Module 2: Formele ondersteuning en tevredenheid met de dienst voor pleegzorg

Module 3: Relaties en informele ondersteuning

Module 4: Motivatie voor starten of stoppen met pleegzorg

Module 5: Gegevens over de pleegzorger en het huishouden

De enquête is uitgevoerd op basis van de tailored design methode (Dillman, 2000) die als doel heeft de respons te verhogen. Dit houdt vijf contacten in met name een aankondigingsbrief, de vragenlijst zelf, een herinneringsbrief, een tweede vragenlijst en ten slotte een telefonische herinnering. De uitvoering van de vragenlijst voor pleegzorgers nam een periode van 5 maanden in beslag. De enquête zelf werd voorafgegaan door een pilootonderzoek waarbij drie personen de vragenlijst hebben uitgetest. Het veldwerk werd uitgevoerd door een extern bureau (Gfk Significant) waarbij de dagelijkse opvolging ervan gebeurde door de onderzoekers van het Kenniscentrum WVG d.m.v. veldwerkrapporten (wekelijks in augustus).

Voorafgaand aan het opsturen van de vragenlijst werd een steekproef getrokken van pleegzorgers uit de adressenbestanden van de 24 erkende diensten voor pleegzorg. De selectie van actieve pleegzorgers gebeurde op toevallige basis, proportioneel gestratificeerd naar dienst (design en uitvoering door Marc Callens, Studiedienst Vlaamse Regering). De totale steekproefomvang bevat 2.488 actieve pleegzorgers: zij vertegenwoordigen dus bijna 63% van de totale populatie actieve pleegzorgers (N=3.963).

Er zijn een aantal voor- en nadelen verbonden aan de keuze voor een postenquête waarop we hier niet dieper ingaan (zie hierover o.m. De Pelsmacker & Van Kenhove, 2007). Wel willen we hier expliciet vermelden dat er, naast meetfouten, ook mogelijk foutieve antwoorden werden gegeven omdat de pleegzorger hetzij een vraag verkeerd begrepen heeft, hetzij een foutief antwoord invult door verstrooidheid of te snel invullen.

2.3 Respons

De gecorrigeerde responsgraad (= verhouding van het totaal aantal ingevulde vragenlijsten ten opzichte van het totale aantal verstuurd vragenlijsten, verminderd met de aantallen 'geen pleegzorg' en 'retour') bedraagt 67%. Dit betekent dat van de 2.488 aangeschreven pleegzorgers, er 1.608 pleegzorgers een ingevulde vragenlijst hebben terugbezorgd. Voor een postale enquête van gebruikers van diensten is dit een hoge respons-

graad (Billiet & Carton, 2006). Dit kan wellicht verklaard worden doordat pleegzorgers geëngageerde vrijwilligers zijn die sterk betrokken zijn op het hele pleegzorggebeuren en uiteraard ook door het gebruik van de Dillman methode (De Pelsmacker & Van Kenhove, 2007). Bovendien is dit de eerste grootschalige bevraging bij deze populatie zij het dat de pleegzorgers in Limburg wel reeds door een andere onderzoeksgroep werden bevraagd (Vanderfaeillie, 2011). De responsgraad in deze provincie lag niet lager dan in de andere provincies zodat zich hier geen problemen stelden. De non-responsgraad ligt dus eerder laag maar we kunnen vertekeningen van de resultaten door de non-respons uiteraard niet uitsluiten.

Tabel 1 Totale respons van de Vlaamse pleegzorgers

	Totaal	Percentage
Ingevuld	1608	64,6%
Geen pleegzorg	58	2,3%
Retour (aankondigingsbrief)	16	0,6%
Retour (vragenlijst)	11	0,4%
Retour (brief+vragenlijst)	8	0,3%
Telefonische weigering	18	0,7%
Blanco	97	3,8%
Geen respons	672	27,0%
Verzonden	2488	100%

De responsgraad werd opgevolgd per provincie o.m. omdat er door een ander lopend onderzoek gevreesd werd voor een lagere respons in Limburg (zie hoger). Het aantal aangeschreven pleegzorgers is veel hoger in de provincie Antwerpen dan in de andere provincies. De aantallen zijn gelijklopend voor Oost- en West-Vlaanderen en wat lager voor Limburg en Vlaams-Brabant. De grootte van de provincie en het groter aantal diensten voor pleegzorg en -locaties kunnen hiervoor deels een verklaring bieden (Bronselaer e.a., 2011). De respons per provincie ligt ongeveer op eenzelfde niveau in alle Vlaamse provincies met name tussen 65% en 70%. Voor Brussel ligt de responsgraad onder de 50%: het gaat hier slechts om een klein aantal pleegzorgers.

Tabel 2 Respons van de Vlaamse pleegzorgers per provincie

Provincie	Ingevuld ontvangen	Totaal verzonden, verminderd met 'geen pleegzorg' en 'retour'	Gecorrigeerde responsgraad
Antwerpen	532	801	66%
Limburg	235	345	68%
Oost-Vlaanderen	287	415	69%
Vlaams-Brabant	229	352	65%
West-Vlaanderen	299	431	69%
Brussel	15	32	47%
Waalse provincies	11	19	58%
Totaal	1608	2488	67%

Ook de responsgraad per dienst werd opgevolgd omdat de link zal worden gelegd tussen organisatiekenmerken en de tevredenheid van de pleegzorgers. Het is dan belangrijk dat de responsgraad voor alle diensten voldoende hoog ligt. De responsgraad per dienst ligt op minstens 50% en voor de meeste diensten zelfs boven de 60% wat, zoals reeds gezegd (zie hoger), een hoge responsgraad is. De diensten verschillen sterk in omvang wat wordt weerspiegeld in het aantal aangeschreven pleegzorgers. De responsgraad lijkt niet samen te hangen met de grootte van de dienst noch met de sector waarbinnen de dienst werkzaam is.

Tabel 3 Respons van de Vlaamse pleegzorgers uitgesplitst naar dienst, gegroepeerd en in oplopende volgorde van responsgraad

Dienst (aantal)	Diensten (percentage)	Gecorrigeerde responsgraad
20, 10, 17, 14, 1 (5)	20,8%	Tussen 50% en 60%
21, 23, 24, 18, 22, 13, 7, 16, 8 (9)	37,5%	Tussen 60% en 70%
11, 12, 5, 9, 3, 2, 15, 4, 19, 6 (10)	41,6%	Tussen 70% en 80%

2.4 Publicaties

De verkregen informatie is eerst en vooral functioneel voor het opstellen van een intersectoraal decreet pleegzorg. Daarnaast wordt voor de diensten voor pleegzorg en de pleegzorgers een beperkte rapportage gemaakt met een beschrijvende analyse via de opmaak van fact sheets (zie verder). De rapportering beoogt in eerste instantie een beschrijvende analyse van beleidsrelevante resultaten. Eind 2011 wordt een uitgebreidere publicatie voorbereid over de behoeften en verwachtingen van pleegzorgers in Vlaanderen. Deze publicatie zal op een studiedag in november 2011 worden voorgesteld.

Voor de diensten voor pleegzorg en de pleegzorgers wordt een beschrijvende analyse verwerkt in een aantal fact sheets waarvan dit de eerste is. Deze fact sheets behandelen de verschillende modules van de vragenlijst, zij het niet in eenzelfde volgorde. De inhoud van de fact sheets is als volgt gebundeld:

- Fact Sheet 1: Behoeftesonderzoek bij pleegzorgers in Vlaanderen - onderzoeksopzet
- Fact Sheet 2: Een profielschets van Vlaamse pleegzorgers
- Fact Sheet 3: Een profiel van Vlaamse pleegkinderen/gasten
- Fact Sheet 4: Het voortraject en de vorming van Vlaamse pleegzorgers
- Fact Sheet 5: De ondersteuning van Vlaamse pleegzorgers door diensten voor pleegzorg en andere professionele diensten
- Fact Sheet 6: De informele ondersteuning en sociale relaties in de pleegzorgomgeving
- Fact Sheet 7: Waarom doen Vlaamse pleegzorgers (niet meer) aan pleegzorg?

3 Verklarende woordenlijst/afkortingen

Een aantal woorden komen regelmatig terug en zijn belangrijk voor een goed begrip van het onderzoek. Daarom nemen we een woordenlijst op zodat de begrippen op een eenduidige manier worden gedefinieerd en steeds in eenzelfde betekenis worden begrepen en gebruikt. We maken ook een lijst met veel gebruikte afkortingen op. De lezer kan steeds naar deze lijst teruggrijpen bij het lezen van de verschillende fact sheets.

3.1 Verklarende woordenlijst

pleeggast

Een pleeggast betreft een meerderjarige die in een gastgezin woont of ondersteund wordt door een pleegzorger (Wonen Onder begeleiding van een Particulier (WOP)).

pleegkind

Met pleegkind wordt bedoeld elke minderjarige die aan een pleeggezin is toevertrouwd.

pleezorgdienst/dienst voor pleezorg

Een dienst erkend door de Vlaamse overheid om pleeggezinnen te selecteren, te matchen en te begeleiden. Deze diensten zijn actief in de sector van personen met een handicap (VAPH), in de sector Jongerenwelzijn (JW), de sector psychiatrische gezinsverpleging (OPZ Geel) en in de sector van Kind en Gezin (Gezinsondersteunende Pleezorg (GOP)).

pleezorger

Pleezorgers zijn personen die hun gezin openstellen voor een andere persoon (het pleegkind of de pleeggast), die niet in hun gezin kunnen of mogen blijven wonen. Een pleeg- of gastgezin is een gezin, een alleenstaande of een andere leefgemeenschap die respectievelijk een pleegkind of een pleeggast thuis opvangt of een volwassene met een handicap ondersteunt die alleen woont. Met pleezorgers worden ook personen bedoeld die gezinsondersteunende pleezorg aanbieden (GOP) en die pleezorg aanbieden onder de vorm van 'Wonen Onder begeleiding van een Particulier' (WOP). Andere woorden voor pleezorg(ers) zijn: pleegouders, pleeggezin, gastgezin, WOP, GOP.

netwerkpleezorger

Een pleezorger die het pleegkind of de pleeggast al kende voor hij of zij pleezorg voor dit kind of gast opnam. Het kan gaan om familie van het kind of de gast (familiale netwerkpleezorg) of om personen uit zijn of haar omgeving zoals burens, vrienden, leerkracht enz. (niet-familiale netwerkpleezorg).

bestandspleezorger

Een pleezorger die opgenomen is in het bestand van de dienst voor pleezorg, door die dienst geselecteerd werd en die het pleegkind of de pleeggast nog niet kende voor hij of zij pleezorg voor dit kind of gast opnam.

3.2 Afkortingen

BJZ: Bijzondere jeugdzorg

Comité BJB: Comité voor Bijzondere Jeugdbijstand

JW: Jongerenwelzijn

GOP: gezinsondersteunende pleezorg

VAPH: Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap

OPZ Geel: Openbaar Psychiatrisch Ziekenhuis Geel

WOP: Wonen onder begeleiding van een particulier

4. Conclusie

Het behoefteonderzoek van pleegzorgers in Vlaanderen is een onderzoek naar de tevredenheid evenals naar de noden en verwachtingen van Vlaamse pleegzorgers dat in 2010 werd uitgevoerd door het Kenniscentrum Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Departement WVG, in samenwerking met de Koning Boudewijnstichting. Het onderzoek kadert in een breder perspectief waarbij naast een bevraging van de pleegzorgers, ook een bevraging gebeurde bij de diensten voor pleegzorg. In de fact sheets beperken we ons tot de beschrijvende resultaten van het behoefteonderzoek bij pleegzorgers in Vlaanderen. Vanuit een beleidsgericht perspectief wil het behoefteonderzoek nagaan hoe tevreden de pleegzorgers zijn over de dienstverlening die hen wordt aangeboden, welke hun noden en behoeften zijn en welk profiel de Vlaamse pleegzorger heeft waarbij ook de motivatie, relaties met ouders en familie en informele ondersteuning worden meegenomen.

Via een postenquête werden 2.488 actieve pleegzorgers bevraged van wie er 1.608 een ingevulde vragenlijst terugbezorgden. De informatie verkregen uit deze vragenlijsten, is eerst en vooral functioneel voor het opstellen van een intersectoraal decreet pleegzorg dat door de Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin wordt voorbereid tijdens de legislatuur 2009-2014. Daarnaast wordt voor de diensten voor pleegzorg en de pleegzorgers een beperkte rapportage gemaakt met een beschrijvende analyse via de opmaak van fact sheets waarvan dit de eerste is. Deze fact sheets behandelen de verschillende modules van de vragenlijst, zij het niet in eenzelfde volgorde. De rapportering beoogt in eerste instantie een beschrijvende analyse van beleidsrelevante resultaten. Eind 2011 wordt een uitgebreidere publicatie voorbereid over de tevredenheid en over de duurzaamheid van het pleegzorger-zijn in Vlaanderen. Deze publicatie zal op een studiedag van 21 november 2011 worden voorgesteld.

Bibliografie

In de bibliografie nemen we enerzijds boeken, artikels en bijdragen op waarnaar in de tekst werd verwezen en anderzijds bijdragen die een inspiratiebron waren voor het opstellen van de vragenlijst.

Andersson, G. (2001) "The Motives of Foster Parents, Their Family and Work Circumstances", *British Journal of Social Work*, vol. 31 (2), pp235-48.

Billiet, J. & Carton, A. (2006) "Dataverzameling: gestandaardiseerde interviews en zelf-in-te-vullen vragenlijsten" in Billiet, J. & Waeye, H. (eds.) *Een samenleving onderzocht. Methoden van sociaal-wetenschappelijk onderzoek*, Antwerpen: De Boeck, pp285-314.

Bronselaer, J., Vandezande, V. & Verreth, K. (2011) *Een intersectorale evaluatie van de Vlaamse diensten voor pleegzorg*, Brussel: Kenniscentrum Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. (zie website: www.kenniscentrumwvg.be).

Brown, J.D. (2008) "Foster Parents' Perceptions of Factors Needed for Successful Foster Placements", *Journal of Child and Family Studies*, vol. 17, pp538-554.

Brown, J.D., Bednar, L.M. & Sigvaldason, N. (2007) "Causes of Placement Breakdown for Foster Children Affected by Alcohol", *Child and Adolescent Social Work Journal*, vol. 24 (4), pp313-332.

Brown, J., Moraes, S. & Mayhew, J. (2005) "Service Needs of Foster Families with Children who have Disabilities", *Journal of Child and Family Studies*, vol. 14 (3), pp417-429.

De Pelsmacker, P. & Van Kenhove, P. (2007) *Marktonderzoek. Methoden en toepassingen*, Amsterdam: Pearson Education Benelux.

Denby, R., Rindfleisch, N. & Bean, G. (1999) "Predictors of foster parents' satisfaction and intent to continue to foster", *Child Abuse & Neglect*, vol. 23 (3), pp287-303.

Dillman, D. (2000) *Mail and internet surveys: the tailored design method*, New York: John Wiley & Sons.

Eerdekens, H. (2008) *De tevredenheid van pleegouders binnen de gezinsondersteunende pleegzorg in Vlaanderen: een exploratief onderzoek*. Eindwerk voorgelegd voor het behalen van de graad van licentiaat in de Orthopedagogiek, Brussel: VUB.

Gilligan, R. (1996) "The foster carer experience in Ireland: findings from a postal survey", *Child: Care, Health and Development*, vol. 22 (2), pp85-98.

Hudson, P. & Levasseur, K. (2002) "Supporting Foster Parents: Caring Voices", *Child Welfare League of America*, vol. LXXXI (6), pp853-877.

Kirton, D., Beecham, J. & Ogilvie, K. (2007) "Still the poor relations? Perspectives on valuing and listening to foster carers", *Adoption & Fostering*, vol. 31 (3), pp6-17.

Kirton, D., Beecham, J. & Ogilvie, K. (2007) "Gaining Satisfaction? An Exploration of Foster-Carers' Attitudes to Payment", *British Journal of Social Work*, vol. 37, pp1205-1224.

Loeffen, M.M. & Portengen, M.C. (1998) "Opvoedingsondersteuning in de pleegzorg. Een behoeftepeiling bij 75 pleegzorgadressen", *Tijdschrift voor orthopedagogiek*, vol. 37, pp200-210.

MacGregor, T.E., Rodger, S., Cummings, A.L. & Leschied, A.W. (2006) "The needs of Foster Parents. A Qualitative Study of Motivation, Support and Retention", *Qualitative Social Work*, vol. 5 (3), pp351-368.

Pleegzorg Vlaanderen (s.d.) *De pleegzorgregistratie 2009. 12 jaar pleegzorg geregistreerd*, Pleegzorg Vlaanderen.

Rhodes, K., Cox, M.E., Orme, J.G. & Coakley, T. (2006) "Foster parents' reasons for fostering and foster family utilization", *Journal of Sociology and Social Welfare*, vol. XXXIII (4), pp105-126.

Rhodes, K.W., Orme, J.G. & Buehler, C. (2001) "A comparison of family foster parents who quit, consider quitting, and plan to continue fostering", *Social Service Review*, vol. 75 (1), pp84-114.

Rindfleisch, N., Bean, G. & Denby, R. (1998) "Why foster parents continue and cease to foster", *Journal of Sociology and Social Welfare*, vol. 25 (1), pp5-24.

Rodger, S., Cummings, A. & Leschied, A.W. (2006) "Who is caring for our most vulnerable children? The motivation of foster in child welfare", *Child Abuse & Neglect*, vol. 30, pp1129-1142.

Rosenwald, M. & Bronstein, L. (2008) "Foster Parents Speak: Preferred Characteristics of Foster Children and Experiences in the Role of Foster Parent", *Journal of Family Social Work*, vol. 11 (3), pp287-302.

Sinclair, I., Wilson, K. & Gibbs, I. (2006) *Foster Placements: Why they Succeed and Why they Fail*, London: Jessica Kingsley.

Sinclair, I., Wilson, K., Gibbs, I. (2004) *Foster Carers: Why they Stay and Why they Leave*, London: Jessica Kingsley.

Strijker, J., Knorth, E.J. & Knot-Dickscheit, J. (2008) "Placement History of Foster Children: A Study of Placement History and Outcomes in Long-Term Family Foster Care", *Child Welfare League of America*, vol. 87, pp107-124.

Triseliotis, J., Borland, M. & Hill, M. (2000) *Delivering Foster Care*, London: British Agencies for Adoption and Fostering.

Van Holen, F. (2005) "Ondersteuningsbehoeften van pleegouders in Vlaanderen", *Tijdschrift voor orthopedagogiek*, vol. 44, pp472-483.

Van Holen, F., Vanderfaeillie, J. & Haarsma, Ch. (2007) "Gezinsbelasting en gedragsproblemen in netwerk- en bestandspleegzorg", *Tijdschrift voor orthopedagogiek*, vol. 46, pp127-137.

Van Holen, F., Vanderfaeillie, J. & Trogh, L. (2007), "Longitudinaal onderzoek naar gezinsbelasting en gedrags- en emotionele problemen in pleegzorg", *Tijdschrift voor orthopedagogiek*, vol. 46, pp233-242.

Vanderfaeillie, J. (2011), *Ondersteuningsbehoeften en tevredenheid van Limburgse pleegouders die een kind uit BJB opvangen*, presentatie dd. 31 maart 2011, niet-gepubliceerd.

Verreth, K. (2009) *Pleegzorg wanneer? Deel 1. (Rechts)vergelijkend onderzoek naar beleid en wetgeving in Vlaanderen en enkele Europese landen*, Brussel: Kenniscentrum Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. (zie website: www.kenniscentrumwvg.be).

Whenan, R., Oxlad, M. & Lushington, K. (2009) "Factors associated with foster carer well-being, satisfaction and intention to continue providing out-of-home care", *Children & Youth Services Review*, vol. 31 (7), pp752-760.

Wilson, K., Sinclair, I., Taylor, C., Pithouse, A. & Sellick, C. (2004) *Fostering Success. An Exploration of the Research Literature in Foster Care*, Social Care Institute for Excellence, Bristol: The Policy Press.

Unrau, Y. A. & Wells, M. A. (2005) "Patterns of foster care service delivery", *Children and Youth Services Review*, vol. 27 (5), pp511-531.

